

Szabolcs azt mutatja, hogyan használja csak a hallására hagyatkozva a telefonját

Vakvágta a sötétben

Varga Szabolcs jön-megy, tesz-vesz – éli a fiatal felnőttek mindennapjait. Semmiben nem különbözik a vele egykorúaktól, talán csak elszántsága, kitartása emeli ki a tömegeből. Terveit tűzön-vízen át véghez viszi, akaratát minden körülmények között megvalósítja. Mindezt vakon.

SZÖVEG: PARDAVI MARIANN • FOTÓ: MEKLI KITTI

Kedves Olvasó! Képzelje el, hogy a város egyik legforgalmasabb pontján áll, a feladata pedig mindössze annyi, hogy menjen haza. Ebben semmi nagy kunaszt nincsen, nyilván. S ha ugyanezt csukott szemmel kellene megtenni? Arra azért lélekben fel kell készülnie, hogy az emberek nem-hogy segíteni nem fognak, hanem keresztbe is tesznek: vagy azért, mert

annyra igyekeznek segédkezet nyújtani, vagy nem tudnak mit kezdeni a hirtelen jött helyzettel, vagy pedig azért, mert észre sem veszik, hogy nem lát, vagy egész egyszerűen nem is érdekli őket. Sokan valószínűleg úgy akarják átkísérni az út túloldalára, hogy nem is akar átmenni, vagy betuszkolni a liftbe úgy, hogy esze ágában sincs használni azt – ismeri

mindenki a jó szándékkal kikövezett, ám pokolba vezető utat. Egye fene, segítségképp kap egy fehér botot, s ha igazán szereti a sors, akkor egy kutyát is. Egy szó mint száz: kösse fel a nadrágját! Azért ne felejtse el végiggondolni, hol vannak gyalogátkelők, hol vannak gödrök, hol ágaskodik a semmiből oszlop... Ja, hogy eddig észre sem vette?

– Nem szeretem, ha azt mondják, beteg vagy segítséggel élő. Hiszen nem vagyok beteg, jó, olykor persze megfázom – neveti el magát –, és még csak „segítséggel sem élek”, hiszen mindent meg tudok csinálni. A világtalan meg egyszerűen ósdi kifejezés. Sokan azt hiszik egyébként, hogy a vakok valami speciálisan kialakított helyen élnek, ahol minden az ő kényelmüket szolgálja, holott erről szó sincs.

„Vaksággal együtt élni tulajdonképpen nem más, mint hallással, szaglással, tapintással, ízleléssel pótolni a hiányosságot.”

Ugyanazokkal a gondokkal küzdünk, mint mindenki más, csak minket másként érint. Megjelent rólam egy cikk nemrégiben, és olyan hülyeségeket írtak le, hogy nem győztem utána fogadni a hívásokat. „Tényleg igaz, hogy Braille-számítógéped van?” és ehhez hasonlókkal hívtak. Kénytelen voltam magyarázkodni és elmagyarázni, hogy nincs így. – Akkor hogyan írtál nekem e-mailt? – képedek el. – Tudod, van egy titkárnőm, aki intézi ezeket. Na jó, csak viccelek! S már veszi is elő a laptopját. A számítógép ugyanúgy néz ki, mint bármely másik: nincs rajta se Braille-billentyű, se egyéb más. A különbség csupán annyi, hogy beszélt programot telepített rá Varga Szabolcs, melyet pályázaton nyert. Nem jár ám csak úgy... Ugyanúgy használja a számítógépet, mint bárki más, csak ő a „fülével látja” a monitort. Aki gyakran barangol a neten, talán találkozott is Szabolccsal, ugyanis blogot ír. A Vakvágta nevű internetes napló az ő életébe enged bepillantást. S nem a „vakok világába”.

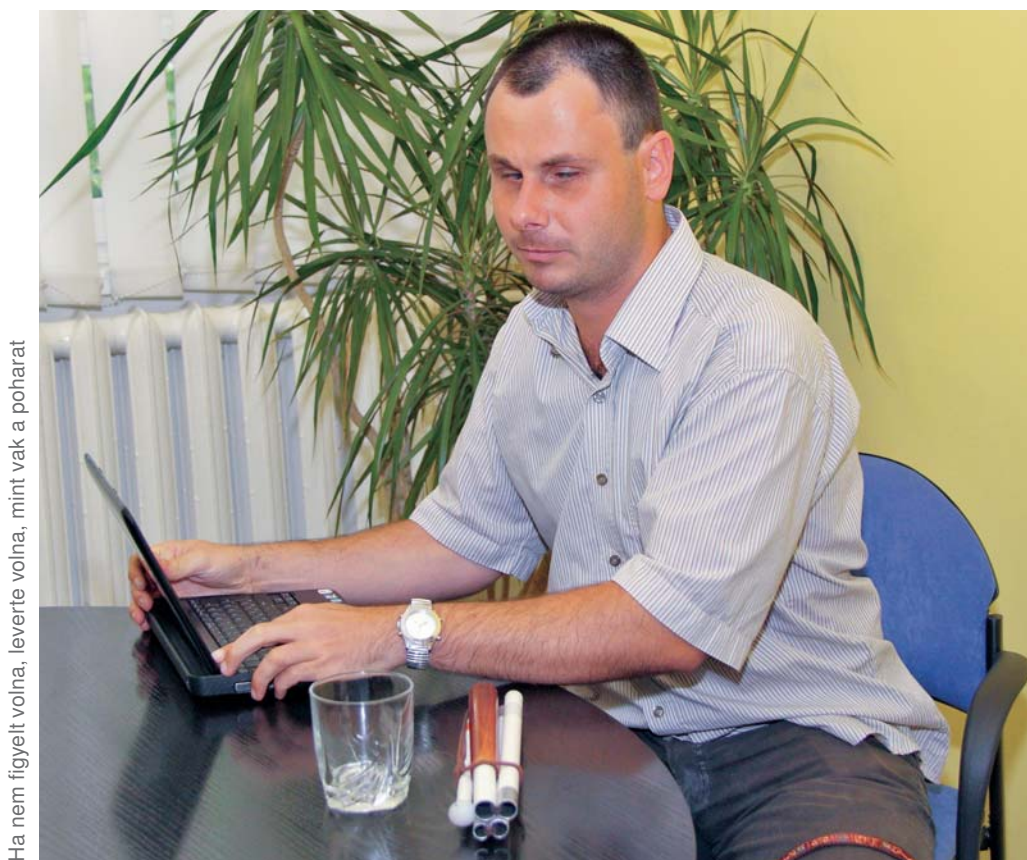
– Ez egy olyan hülye kifejezés... Mi az, hogy a „vakok világa”? Van például „beszakadt körműek világa” is? Minden vak másként él, másként képzelem a világot, mindenki más segítségével tanult meg látni. Amikor gyerek voltam, én nem láttam, hogyan néz ki mondjuk egy faág, hanem megfogtam, és azóta úgy él tovább a képzeletemben. Vagy édesanyám elmagyarázta, amit nem értettem. Egy vak is ugyanolyan buktatókon tapasztal, mint a látó: én is elestem, én is megégettem magam. Látod? – szakítja mondandóját félbe, miközben arrébb teszi a poharat, hogy helyet csináljon a laptopnak – Ha nem

emlékeztem volna, hogy az asztalon hova tettem, egyszerűen levertem volna, mint vak a poharat! – nevet, s én lassan tényleg elhiszem, hogy nincs tragédia. – Igazából ez nem más, mint az egyik érzékszerv hiánya. Azt tudtad, hogy az ember érzékszervei közül nyolcvanöt százalékban a szem dominál? – kérdezi, én meg csak hümmögök, hiszen mindezidáig bele sem gondoltam ebbe. – A többi érzékszervvel

egészül ki száz százalékosra. Vaksággal együtt élni tulajdonképpen nem más, mint hallással, szaglással, tapintással, ízleléssel pótolni a hiányosságot. – Látás nélkül lehet százszázalékosan? – kérdezem, de már meg is bánom ezt a hirtelen bedobott, tapintatlan kérdést. – Nem, nem vagyok százas! – vigyorog, és a „szeméhez” fordul. – Szuzi, szerinted kiakasztottuk már? A „szem” azonban nem figyel, pihen. Látszólag. Hiszen míg rajta a hám, egy perc nyugta sincsen, hiszen tudja: felelni kell a

gazdájáért, elég, ha csak egy pillanatra elkalandozik. Jó példa a figyelmére, mikor a szerkesztőség felé tartottunk. Annyi mindenre igyekeztem figyelni, hogy elfelejtettem szólni, amikor a gyalogátkelőhöz értünk. – A zebránál vagyunk, ugye? – vágott fejbe Szabolcs kérdése. Szuzi ugyanis megállt, jelezte a gazdájának a helyzetet. Igyekeztem elterelni a dolgot, s megemlítettem, milyen előzékenyek az autósok, egész hamar átértünk. – Szerintem ez csak azért van, mert te is itt vagy, nem nekem szólt az előzékenység – zökkenett vissza Szabolcs. – Elképezed valahogy azt, akivel éppen beszélsz? – szakad ki a kíváncsiság. – Azt körülbelül tudom, hogy akivel beszélek, milyen magas lehet, milyen közel áll hozzám, de a többi csak találgatás. Rólad például azt gondolom, hogy határozott vagy, tudod, hogy mit akarsz. – Ezt miből szűröd le? – döbbenek meg. – Onnan, ahogy megszólítottál az állomáson. Vagy ahogy jössz mellettem. De igazából nem számít, kit hogyan képezek, illetve ki hogy néz ki, vannak annál lényegesebbek is.

Szuzi elkötelezettségéről még annyit: megemlítettem gazdájának, hogy ne ijedjen meg, ha a „szeme”

Ha nem figyelt volna, leverte volna, mint vak a poharat

ugatni kezd, mert a kerítés mögött egy hatalmas bernáthegyi üldögél, s sokszor kiereszti a hangját. – Szuzit nem zökkenti ki semmi, még a kutyaugatás sem – szögezi le. Ha rajta a hám, a gazdája helyett is lát. Szó szerint, ugyanis az iskolában megtanították neki, hogyan kell a vak helyett látni. Nem megy be az asztal alá,

„Minden vak másként él, másként képzei a világot, mindenki más segítségével tanult meg látni.”

hiszen tudja, hogy a gazdi oda nem fér. Nem veszi el a sütit a pultról, nem alkalmatlankodik. Bezzeg, ha lekerül a hám! Hozza a labdáját, játszani kell vele, olyankor igazi kutya.

Szabolcsnak magától értetődő dolgok is más megvilágításba helyeződnek. Például belegondoltak, hogy „néznék” meg vakon az órájukat? Szabolcs erre olyan órát használ, melynek felpattintható az üvege, s a kis pontok segítségével könnyedén leolvasható róla az idő. – Ez szó szerint pontos óra! – viccel megint. Sőt, ha akarja, hangosan el is mondja, mennyi az idő. Hangosan beszél az Eszter művésznéven futó telefon is. Mit beszél, hadar! Le kellett venni a sebességből, hogy megértsem, mint mond. – Van még valami – mondja. – Várj, kinyitom a szemem. A kezében egy ügyes kis szerkezet válik pillanatok alatt a jól ismert fehér bottá. – Azt tudad, hogy miért fehér a fehér bot? – kérdezi, s miután mondtam, hogy fogalmam sincs, felvilágosít. – Mikor elterjedtek az autók, rengeteg baleset történt. A vakok mindenféle színű botokat használtak, ezért úgy döntöttek, egysége-

elgazodási pontjait. S biztos, ami biztos, üveglappal takarták le. Minek tapogatni azt a táblát...

– Találkoztam már olyannal is, hogy utcanévtáblát helyeztek el Brailleírással. Na most: vakként nem fogom tudni, hogy kiírták, hiszen nem is tudom, hogy keresnem kellene a feliratot, másrészt, ha pedig helyi

vagyok, úgyis tudom, merre kell mennem. – De a szándék a fontos! – mentem a menthetetlent. – Persze, csak sokkal célravezetőbb lenne, ha a vakokat is megkérdeznék... Az meg a másik, hogy nem szívesen tapogatnék össze egy koszos utcai táblát.

Szabolcs egyébként soha nem látott, ugyanis koraszülöttként lépett az életbe, s túlságosan sok oxigént kapott. A sors különös fricskája, hogy ikertestvére viszont tökéletesen lát: gyerekként sülve-főve együtt voltak. Erről olvasható egy kedves bejegyzés a blogján:

„Hatéves korom előtt én is fociztam az ikertesóm barátaival, akik az én barátaim is voltak, és általában mindig én álltam a kapuban. Esélyem sok nem lett volna megfogni a hangtalanul közeledő labdát, ezért a csapatkapitány úgy döntött, hogy lesz egy „villámkapus” is, aki segít nekem. Nem aranyos? Nem mondták, hogy „vaksikám, ne állj be közénk”, hanem úgy segítettek, hogy az ne legyen fájdalmas.” Hogy is van ez? Még hogy a gyerekek gonoszak és könyörtelemek... Azért emelte ki Szabolcs a hat-

„Sokan azt hiszik egyébként, hogy a vakok valami speciálisan kialakított helyen élnek, ahol minden az ő kényelmüket szolgálja, holott erről szó sincs.”

sítik, s fehér bottal hívják fel a világot – és az autósok – figyelmét magukra.

Esélyegyenlőség... Szép szó, talán valahol az utópia szó környékén kell keresni a szótárban. Említettem Szabolcsnak, hogy az interneten belefutottam egy érdekes képbe. A fotón egy tábla, amin a gyengén látók számára Braille-írással tüntették fel az épület

éves kora előtti időszakot, mert utána iskolaköteles korba lépett, s a Vakok Intézetében kezdte meg iskolás éveit.

– Sokat tanultam ott, de... El tudod képzelni, hogy ott még futkosunk is a lépcsőn? Ezt hol tehetném meg? Ott mindent speciálisan a vakok számára alakítottak ki, ám ha kiléptünk az utcára, minden megvál-

Szuzinak soha nem lankadhat a figyelme, ha rajta a hámm, gazdája helyett is látni kell

tozott. Hopp, egy kátyú a járdán, de hiszen erről nem szólt senki! – Túlságosan „steril” volt? – kérdezek közbe, és visszagondolok, milyen is volt a szerkesztőség felé vezető út. Nekem eddig fel sem tűnt, hogy tulajdonképpen akadálypálya, nem pedig járda. Helyenként annyira megül az út mélyedéseiben az esővíz, hogy egész szélességében elállja azt. Arra sem figyeltem eddig, hogy a semmiből egy lépcső vezet le egy pincébe. Az út hibáiról nem is szólv... Egészen idáig csak bosszankodtam rajta, s most gondoltam bele, hogy egy nem látó számáram mennyi gondot okozhat ez. Ha az első bekezdés nem tántorította el, kedves Olvasó, és kipróbálná magát úgy, hogy az érzékszervei közül a látását nem veheti igénybe, akkor indulhat a vakvágta a székesfehé-

a szurkolók közé. Senki nem látott semmit – egy csapásra egyenlővé vált mindenki. A drukkerok fejvesztve menekültek a kijáráthoz, pontosabban menekültek volna, de az orránál tovább senki nem látott. Egyedül Szabolcs mozgott otthonos terepen, hiába járt ott először, pontosan tudta, merre kell elhagyni a stadiont, s kivezetni a rémült sokaságot.

Szabolcs kizárólag a vezetést hiányolja az életéből. Ha valaki figyelemmel kíséri blogját, tudja, nem egyszer meggyűlt már a baja a közlekedés okozta zökkenőkkel. A sors furcsa fintora, hogy ikertestvére hivatása nem más, mint a vezetés: kamionsofőrként dolgozik.

Szabolcs persze nem azért került be a magazinba, mert nem lát. Talán el is utasította volna a felkérést, ha

„Jelenleg két vak hallgatója is van az egyetemnek, s minden túlzás nélkül állíthatjuk, Szabolcs taposta ki nekik az utat. Ő volt az első, aki megismertette az akkori egyetemi közösséget a látássérültekkel.”

vári „Árny alatt” rendezvényre vagy a fővárosi Láthatatlan Kiállításra. Két tényező közös bennük: a teljes sötétség és Szabolcs. Tapasztalva az interjúalanyom által csak „kommunikációs tréningnek” hívottakat, kifejezetten érdekel, hogyan reagálnak az emberek a látásuk megszűnésére.

– Van, aki sír. S vannak „menő csávók” is, őket általában addig hagyom keménykedni, míg neki nem mennek az első falnak... Persze nem az a kiállítás célja, hogy látássérült csoportvezetők – köztük én is – megmutassam, milyen jól boldogulunk megszokott terepen, hanem az, hogy megtudják, a vakok ugyanarra képesek, mint bárki, csak más eszközökre van szükségük ahhoz.

S valóban, a kiállításon találkozhatnak többek között beszélő mérleggel és vérnyomásmérővel – olyan tárgyakkal, melyet hagyományosan nem tudnának használni a látássérültek.

A „vak vezet világtalant” nemcsak a kiállításokon elevenedik meg, hanem már igazi, éles helyzetben is értelmet nyert, például mikor Szabolcs Barcelonában szurkolt a stadionban. A meccsen balhé tört ki, melynek az lett a vége, hogy könnygázt dobtak

csupán ez lett volna az apropója. Azontúl, hogy kivételes akarakterővel rendelkezik, képes másokon segíteni, irányt mutatni, Szabolcs egyetemünk öregdiákja – jogászként végzett, dr. Varga Szabolcs a neve. Jelenleg két vak hallgatója is van az egyetemnek, s minden túlzás nélkül állíthatjuk, Szabolcs taposta ki nekik az utat. Ő volt az első, aki megismertette az akkori egyetemi közösséget a látássérültekkel. Az előadásokon laptapon jegyzetelt, a jogi könyveket pedig beszkenelte, és utána tanulta meg az anyagot. Már egyetemista éveiben is volt kutyája – Prézlivel, az akkori „szemével” hallgatta az órákat. Szuzi elődje egyébként már nem segíti egykori gazdáját, „nyugdíjas éveit” Szabolcs édesapjánál tölti. Egy szó mint száz, Szabolcs semmiben sem különbözött a többi joghallgatótól: ő sem készült fel mindig rendszeren, volt olyan is, hogy nem ment be órára, de az is előfordult, hogy egy-egy vizsga nem úgy sikerült, ahogy szerette volna. Száz szónak is egy a vége: akkor sem volt és most sem más, mint a többiek. Pontosabban nem ő más, hanem mások viselkednek vele másképp. ■